

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., tretkrat 16 kr.

Novi časi, nove šege.

I.

Kakor smo ljudje, čisto lahko se nam pri-godi, da pretiramo stvari in torej kako povzdignemo višje ali pa jo stavimo nižje, kakor je v resnici. V tem je krivica ali ona ni na strani tacihi stvari, ampak je le na naši strani.

Taka krivica godi se stoletju, v katerem živimo. Od nekaterih se povzdiguje, češ, da je „stoletje osvete“ — take, da ji ni enake v zgodovini, drugim pa se dozdeva, da se v njem samo ali vsaj iz večine podira in to v taki meri, da se bližamo čedalje bolj prevratu vsega, kar še drži družbinsko življenje dosedmal po koncu.

Človek se v tem nehoté praša: kje je resnica? Da povemo resnico, mi v tej oceni ne stojimo ne na strani prvih in ne na strani drugih sodnikov. Radi priznamo, da ima naše stoletje dokaj dobrega ali tudi ne smemo si prikriti, da se rodéva v njem marsikatera, spaka in kar je huje, po gostem se kaže še na-njo, češ, da je čvrst in zdrav otrok časa. Tacihi spak nam ne manjka v tem stoletju, toda ni jih težko izpoznati in mi kažemo bralcem „Slov. Gosp.“ na-nje večkrat in tako, kakor ravno nanese potreba.

Dnes pa imamo spako časa pred očmi, katere ne izpozna človek lahko pa tiči vendar skorej povsodi, najrajši pa še je tam, kjer jo človek najmanj slutiti. Ime ji je — da ni lepo, za to mi ne moremo — sleparija. V naših dneh je je sila veliko.

Svoje dni so imeli nekako sleparijo, toda bila je ona bolj vrste, v posesti diplomatje t. j. možje, ki delajo osodo ljudstev ali držav, mir in vojsko, a sedaj to spako, ali ona je več ali manj slabe vrste, naletimo gori in doli; doma je v nizki koči in v visoki palači in pridemo ji pri ljudeh na sled bodi v njih govorjenju, bodi v dejanju, to pa se ve, da samo takrat, ako smo je še sami prosti. Ako pa to nismo, bode nam ona, če jo kje zasledimo, samo še šega

in more biti še ji rečemo celo, da je razvada, več pa tudi ne. Dokler ne trpimo vsled nje mi škode, nič nam ne bode za-njo dalje mar.

Ne vemo, ali nam se dozdeva, da je ravno to največ krivo one sleparije, kar je vidimo sedaj na političnem polju. Še le četrto stoletja teče, odkar si volimo poslance, da so c. kr. vladi na pomoč pri postavih in sploh, kjer gre za korist države. To je velika pravica in bili smo je veseli, da si je mi nismo nikjer po polnem dosegli. Sovražna roka nam jo je bila koj s kraja močno pristigla.

Pač si je te pravice slov. ljudstvo sedaj že pridobilo nekaj, toda le malo po malem in samo tam, kjer je ono bolj zavedno in torej nima toliko izdajic — na Kranjskem. Kar se tiče pa nas na Malem Štajarju in tudi več ali manj na Goriškem, imamo že sicer svoje poslance v dež in drž zboru za kmečke skupine ali za mesta in veliko posestvo pogrešamo še jih mi do cela in na Goriškem vsaj deloma, na Koroškem pa ima slov. ljudstvo v rokah sedaj toliko, kakor nobene pravice.

Grof Taaffe in njegovo ministerstvo ima to ali bolje rečemo, ima vsaj to za-se, da ne pusti kovati še več in hujih spon ter nas djati va-nje. Več še nimamo od njega, kolikor se kaže dosedmal. Vse eno pa so sedaj ultra-nemški petelinje in še nekaj drugih sila hudi na-nj. V njih očeh je to strašna krivnja za ministerstvo, godi se huda krivica njim in neznana sila dela se neki stranki, v čije imenu govore, ali pa storé to po pravici ali po krivici, razkaže se nam še po času gotovo.

V tem in edino v tem leži vse ono zatiranje nemštva, o katerem se govori ali piše v listih, ki so tej neplemeniti sodrgi v službi. Ali ji to kdo verjame? Stvar sama na sebi je tako neumna, da bi človek mislil, da je ni možno verjeti, toda kaj vemo? Pri nekaterih ljudeh je v tem oziru vse mogoče. Boji se jih mnogo za ljubi kruhek, na slov. zemlji služi se z lehka, ležje, kakor drugje.

Mi imamo sicer vse spoštovanje do nemškega ljudstva, cenimo tudi nemško omiko do volje in menimo torej, da se razvidi ta grda sleparija, katero so nemški ali nemčurski kruhoborci spleli, med Nemci, med njimi, ki so v resnici Nemci, prej ali slej do cela, toda dvomimo še zmerom, ali bodo le-ti imeli dovolj srea, to očitno izpoznati, tedaj te kričače zaginati tje, kamor gredo, ne maramo, če v Kamerun. Toliko pa je gotovo, da v našem cesarstvu zanje ni prostora. Druga sodba čez nje ni mogoča.

Ali kakor pravimo, za gotovo tega ne vemo, pač pa je naše popolno prepričanje tako: Ko bi mi sedaj v teh vrstah rekli, da zatira slov. ljudstvo Nemce, da pri nas Nemcu ni več obstati in da si nemški uradnik, ki zasramuje, kjer more, naše ljudstvo, ni več svest življenja — ko bi mi, pravimo, to rekli, naše ljudstvo, če tudi ne dosega v svoji omiki omike naših Nemcev, na glas bi upilo, da to ni resnica, nego je vse gola — sleparija.

Govor g. Bož. Raiča v državnem zboru

dne 19. marca t. l.

(Konec.)

§ 39 postave za Štajersko dne 8. februarija 1869 se glasi: „Jeden deželnih nadzorikov naj bode popolnoma vešč slovenskega jezika.“

Kljubu večkratnim pritožbam se ta paragraf trdovratno pozablja in v nemark pušča. Mar vlada ne pozna te postave? Dovolj sramotno, ako je ne pozna, in še slabše, ako pozna ta paragraf in trpi nepostavno dejanje in ga še podpira.

Naši škofje se potajujejo, da bi v zvezi z njimi pospeševali iznarodjenje slovenskega ljudstva; da, še več, odlikujejo se posamezne uradne osebe morebiti iz dobrega namena, morebiti pa tudi ne.

Gre tukaj za prigodbo v Ptujem. Načelnik pošte je bil tožen, da ni odpošiljal pisem s slovensko adresno in s slovensko naznanjenim krajem, ali prav za prav ne tje, kamor bi bila iti morala. Ko je bila tožba vložena, je dobil ukor.

A kaj se je še zgodilo? Malo mesecev po tem je bil dekoriran in v kratkem se je pokazalo, da je za 13.000 gld. in še nekaj več erar ogoljufal. Tako je tudi v nekaterih drugih slučajih, katerih ne bom navedel. Rečem pa le toliko, da spričenje se od zgoraj razširja: riba pri glavi začne smrdeti. Druge osebe se ostro kaznujejo, ako le kaj pregreše, naši tlačitelji pa, ako ravnaajo zoper državne osnovne postave, dobivajo pa še odliko. Da, prijatelj, to je vse kaj družega; kar sme Jaka, ne sme Jurij.

Povzamem stvar še enkrat. Slovenci zahtevajo od slavne vlade (bere):

1. Prej omenjena resolucija naj se popolnoma izvrši, kar se tiče učnega jezika na gimnazijah in učiteljskih v slovenskem jezikovnem ozemlju.

2. Slovenski jezik kot materni jezik učencev naj se na gimnazijah podučuje, kakor to velewa osnovni črtež l. 1849, str. 145. Tam se namreč bere: V tem slučaju, ako je materni jezik učencev slovenski, naj se v I. in II. razredu za slovenski jezik vzamejo 4 ure, v III. in IV. razredu po 3 ure; na viši gimnaziji v I. razredu 2, v II., III. in IV. razredu pa po 3 ure.

3. V ljudski šoli v slovenskem jezikovnem ozemlju naj bode materni jezik podučni jezik po vseh razredih.

4. Nadzorstvo humanističnih predmetov na spodnje-štajerskih srednjih šolah naj se izroči strokovnjaku, ki je slovenskega jezika popolnoma zmožen; za slovenske ljudske šole naj se imenuje tudi nadzornik slovenskega jezika zmožen, do katerega bode imelo zaupanje tudi slovensko ljudstvo. Dalje slovensko uradovanje v slovenskem jezikovnem obsegu, naj se razpiše in na novo namesté vse učiteljske službe, ki so do sedaj nameščene brezpostavno in brez razpisa.

Postavno smo opravičeni zahtevati, da se to izvrši. Ako je vlada voljna izpeljati te postavne zahteve, dobro, potem je storila svojo dolžnost, ako pa ne, bomo se v tem zboru tudi po tem ravnali. Ko je stanje Slovencev tako neprijetno in zdvojen, lahko bi se zgodilo, da bi slovensko ljudstvo odreklo davke in novake, kajti Slovenec kot avstrijski državljani ne žrtvuje blaga in krvi državi, da bi ostal tudi znanprej brez prava in se smel vničiti, marveč edino za to, da bi popolno vžival....

Predsednik ugovarja, rekoč, da mora opomniti poslanca, da po opravičnem redu ni dopuščeno govora prebirati.

Poslanec Raič: Da, ko bi tukaj obravnavali v maternem jeziku, bi slo lažje. Rekel sem toraj: da bi popolno vživali popolne in ustavne pravice in dobrote. Pa, kakor sem rekel, glasoval bodem, da se sprejme državni proračun.

Gospodarske stvari.

Kako kravam osepnice ozdraviti.

Osepnice so pri kravah pogostna in neprijetna bolezen, neprijetna za živino in za gospodarja. Nevarna sicer ni, kajti blizo v treh tednih je prišla in prešla, ne da bi bila na kravi večjo škodo naredila. Osepnice se prikažejo na vimenu in na zizkih kravinah. Vse bina njihova daje ono tvarino, s katero se navadno ljudem osepnice stavijo, da jih dosti bolj nevarnih človeških osepnic obvarujejo.